BUXGALTERIYA HISOBINI O‘QITISHDA SUN’IY INTELLEKTDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI

Urakova Maxsad Xakimovna
Buxoro davlat universiteti
Davlat auditi kafedrasi dotsenti
e-mail: m.x.urakova@buxdu.uz

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.24458298

Annotatsiya. *Mazkur tezisda buxgalteriya hisobi fanlarini o‘qitish jarayonida sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari, ularning ta’lim samaradorligini oshirishdagi o‘rni hamda zamonaviy mutaxassislarni tayyorlashdagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, sun’iy intellekt asosida individual ta’limni tashkil etish, amaliy topshiriqlarni ishlab chiqish, buxgalteriya operatsiyalarini modellashtirish va talabalarning bilimlarini baholash masalalari ko‘rib chiqilgan.*

Kalit so‘zlar: *buxgalteriya hisobi, sun’iy intellekt, raqamli ta’lim, innovatsion texnologiyalar, ChatGPT, avtomatlashtirish, elektron ta’lim, kasbiy kompetensiya.*

Bugungi kunda raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi barcha sohalar qatori buxgalteriya hisobi va moliyaviy boshqaruv tizimiga ham sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda. Ayniqsa, sun’iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi buxgalteriya hisobini yuritish, moliyaviy ma’lumotlarni qayta ishlash, tahlil qilish va hisobotlarni shakllantirish jarayonlarida yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirmoqda.

Mazkur o‘zgarishlar oliy ta’lim muassasalarida buxgalteriya hisobi fanlarini o‘qitish metodikasini ham takomillashtirishni talab etadi. An’anaviy ta’lim usullarini zamonaviy raqamli texnologiyalar bilan uyg‘unlashtirish, talabalarda nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy va tahliliy ko‘nikmalarni shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Sun’iy intellektdan buxgalteriya hisobini o‘qitishda foydalanish ta’lim jarayonini individuallashtirish, o‘quv materiallarini tezkor tayyorlash va murakkab iqtisodiy jarayonlarni tushunarli shaklda izohlash imkonini beradi.

Birinchidan, **sun’iy intellekt yordamida individual ta’limni tashkil etish** mumkin. Masalan, ChatGPT kabi vositalar orqali talabalar buxgalteriya hisobining predmeti va metodi, hisobvaraqlar tizimi, ikkiyoqlama yozuv, aktivlar va majburiyatlarni baholash, moliyaviy hisobotlarni tuzish kabi mavzular bo‘yicha qo‘shimcha tushuntirishlar olishlari mumkin. Bu esa talabalarning bilim darajasi va o‘zlashtirish tezligiga mos ravishda mustaqil ta’lim olishiga yordam beradi.

Ikkinchidan, **amaliy mashg‘ulotlarni tashkil etishda sun’iy intellektdan foydalanish** samarali natija beradi. Jumladan, talabalar uchun xo‘jalik operatsiyalariga oid masalalar, buxgalteriya provodkalari, kalkulyatsiya, amortizatsiya hisob-kitoblari, moliyaviy natijalarni aniqlash va balans tuzish bo‘yicha turli murakkablikdagi topshiriqlar ishlab chiqish mumkin.

© Turon universiteti Andijon filiali | Iqtisodiyot va moliya kafedrasi
© “Smart Quill Publishing” nashriyoti | Smartquillpublishing.uz

Sun’iy intellekt yordamida tayyorlangan amaliy vaziyatlar talabalarni mustaqil fikrlashga, muammolarni tahlil qilishga va to‘g‘ri qaror qabul qilishga yo‘naltiradi.

Uchinchidan, **moliyaviy ma’lumotlarni tahlil qilish va vizuallashtirishda** sun’iy intellekt imkoniyatlaridan foydalanish muhimdir. Talabalar moliyaviy ko‘rsatkichlarni tahlil qilish, daromad va xarajatlar dinamikasini aniqlash, korxonaning moliyaviy holatini baholash hamda tahliliy xulosalar shakllantirish bo‘yicha amaliy tajribaga ega bo‘ladilar.

To‘rtinchidan, **talabalar bilimini nazorat qilish va baholashda** sun’iy intellektdan foydalanish mumkin. Ushbu texnologiyalar yordamida test savollari, nazorat topshiriqlari, keyslar va mustaqil ishlar ishlab chiqiladi. Shuningdek, talabalarning javoblarini tahlil qilish orqali bilimdagi kamchiliklarni aniqlash va individual tavsiyalar berish imkoniyati yaratiladi. Bunda yakuniy baholash o‘qituvchi tomonidan amalga oshirilishi lozim.

Beshinchidan, sun’iy intellekt buxgalteriya hisobi fanlarini amaliyot bilan bog‘lashga xizmat qiladi. Masalan, talabalar sun’iy intellekt vositalari yordamida korxonaning shartli xo‘jalik operatsiyalarini tahlil qilish, birlamchi hujjatlar mazmunini o‘rganish, hisobvaraqlar korrespondensiyasini aniqlash va moliyaviy hisobot shakllarini tayyorlash bo‘yicha mashqlar bajarishlari mumkin.

Shu bilan birga, sun’iy intellektdan foydalanishda ayrim muammolarni ham hisobga olish zarur. Jumladan, sun’iy intellekt tomonidan berilgan javoblarda xatoliklar bo‘lishi, milliy buxgalteriya hisobi standartlari va amaldagi qonunchilik talablariga mos kelmaydigan ma’lumotlar taqdim etilishi mumkin. Shu sababli talabalar sun’iy intellekt natijalarini tanqidiy baholash, ularni amaldagi me’yoriy hujjatlar bilan solishtirish va mustaqil xulosa chiqarish ko‘nikmalariga ega bo‘lishlari lozim.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, buxgalteriya hisobini o‘qitishda sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish ta’lim sifatini oshirish, o‘quv jarayonini individuallashtirish va talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning muhim omillaridan biridir.

Sun’iy intellekt o‘qituvchining o‘rnini egallovchi vosita emas, balki uning pedagogik faoliyatini qo‘llab-quvvatlovchi, ta’lim jarayonini takomillashtiruvchi zamonaviy texnologiya sifatida qaralishi lozim. Ayniqsa, buxgalteriya hisobi fanlarida nazariy bilimlarni amaliy topshiriqlar, real vaziyatlar va raqamli tahlil vositalari bilan uyg‘unlashtirish orqali raqobatbardosh, zamonaviy bilim va ko‘nikmalarga ega mutaxassislarni tayyorlash imkoniyati kengayadi.

Shu bois oliy ta’lim muassasalarida buxgalteriya hisobi fanlarini o‘qitish metodikasiga sun’iy intellekt texnologiyalarini bosqichma-bosqich joriy etish, pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish va talabalarni sun’iy intellektdan mas’uliyatli foydalanishga o‘rgatish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. O‘RQ-637, 2020-yil 23-sentabr.

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 17-fevraldagi PQ-4996-son “Sun’iy intellekt texnologiyalarini jadal joriy etish uchun shart-sharoitlar yaratish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori.

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 14-oktabrdagi PQ-358-son “Sun’iy intellekt texnologiyalarini 2030-yilga qadar rivojlantirish strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi qarori.

4. UNESCO. Guidance for Generative AI in Education and Research. Paris, 2023.

5. OpenAI. ChatGPT: imkoniyatlar va ta’lim jarayonida foydalanish bo‘yicha materiallar.

© Turon universiteti Andijon filiali | Iqtisodiyot va moliya kafedrasi
© “Smart Quill Publishing” nashriyoti | Smartquillpublishing.uz